

Wrocław, dnia 14 sierpnia 2025 r.

DECYZJA
W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Działając na podstawie art. 89 pkt 2 i art. 9 ust. 1, w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 litera b), art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024, poz. 1292 tj.) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2024, poz. 572 tj.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu

orzekam

Wpisać do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego następujący zabytek nieruchomy: historyczny układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią przedogródków i zieleniem przy ul. E. Plater, którego granica przebiega:

od północy: północną granicą działek 6/9, 9/5, 9/4, 9/11, 9/12. Skręca na południe po wschodniej granicy działki 9/12;

od wschodu: od północno-wschodniego narożnika działki 9/12 biegnie na południe wschodnią granicą działek 9/12, 4/11, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 4/6, dalej wschodnią i południową granicą działki 4/10, przecina działkę 5 (ul. Partyzantów) łącząc się z północno-wschodnim narożnikiem działki 10/1 (ul. N. Żmichowskiej). Następnie biegnie na południe wschodnią granicą działki 10/1, do styku z południową granicą działki 10/1. Skręca na zachód po południowej granicy działki 10/1, biegnie południową granicą działki 10/1 do styku z północno-wschodnim narożnikiem działki nr 1 (ul. E. Dembowskiego) i skręca na południe po wschodniej granicy działki nr 1 do osi jezdni;

od południa: biegnie po osi jezdni działki nr 1 (ul. E. Dembowskiego) aż do styku z granicą zachodnią;

od zachodu: od północno-zachodniego narożnika działki nr 6/9 biegnie na południe zachodnią granicą działek 6/9, 9/6, 9/7, 6/17, 6/18, 6/19, 6/20, 4/6, 7/10, 7/11, 8/1, 9/2, 9/1, przecina ul. Partyzantów i biegnie do styku z zewnętrznym północno-zachodnim narożnikiem działki 13/43. Dalej biegnie na południe po zewnętrznej zachodniej granicy działki 13/43, aż do styku z zachodnią granicą działki 14/1 i dalej na południe po zachodniej granicy działek 14/1, 15/1, 16/1, aż do styku z granicą południową.

Granice wpisu do rejestru zostały przedstawione na załączniku nr 2 mapie zasadniczej w skali 1:2500 i załączniku nr 3 mapie zasadniczej w skali 1:500, które stanowią integralne części niniejszej decyzji. Granice wpisu do rejestru zabytków określone jako poligon przestrzenny o wierzchołkach wkt_geom Polygon przedstawione zostały w załączniku nr 4 stanowiącym integralną część niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków w dniu 14.06.2024 r. wszczął postępowanie w sprawie wpisu do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią. Strony zostały poinformowane o prowadzonym postępowaniu poprzez obwieszczenie opublikowane na internetowej stronie Biuletynu Informacji Publicznej (dalej BIP) Urzędu Miejskiego Wrocławia w dniu 02.07.2024 r. oraz na internetowej stronie BIP Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu w dniu 24.06.2024 r. Poprzez obwieszczenie postanowieniem nr 827/2025 z dnia 17.06.2025 r. organ dopuścił jako dowód: 1) protokół z oględzin historycznego układu urbanistycznego wschodniej części

osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią, przeprowadzonych w dniu 17.01.2025 r.; 2) Kononowicz W., *Z problemów urbanistyki dwudziestolecia międzywojennego. Osiedle ogrodowe Sępolno we Wrocławiu*. w: Roczniki Sztuki Śląskiej XV, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Wrocław 1991, s. 59-91; 3) Tomaszewicz A., Urbanik J., Popów-Nowicka A., *Osiedle Sępolno d. Zimpel*. w: Leksykon zieleni Wrocławia, Wrocław 2013, s. 230-233; 4) zdjęcie lotnicze osiedla Sępolno, 1947 r., zatytułowane "1947, Sępolno, Zalesie i Kowale na zdjęciu lotniczym z 1947 roku (sklejka z 4 fotografii)" zamieszczone na stronie internetowej serwisu fotopolska.eu, <https://fotopolska.eu/486657.foto.html?o=b87952&a=7576.5&b=493&c=1>. Obwieszczenie o dopuszczeniu dowodów zostało opublikowane na internetowej stronie BIP Urzędu Miejskiego Wrocławia w dniu 07.07.2025 r. oraz na internetowej stronie BIP Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu w dniu 20.06.2025 r. W dniu 23.06.2025 r. organ zawiadomił poprzez obwieszczenie o zakończeniu postępowania dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy, wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów, w tym składania uwag i wniosków. Obwieszczenie o zakończeniu postępowania dowodowego zostało opublikowane na internetowej stronie BIP Urzędu Miejskiego Wrocławia w dniu 07.07.2025 r. oraz na internetowej stronie BIP Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu w dniu 30.06.2025 r. W terminie wskazanym w zawiadomieniu Strony nie wystąpiły o wyjaśnienia w sprawie, nie zgłosiły żadnych wniosków i uwag dotyczących dowodów i materiałów zgromadzonych w trakcie postępowania. Decyzją nr 2166/2025 z dnia 09.07.2025 r. organ orzekł o umorzeniu w części jako bezprzedmiotowego, postępowania administracyjnego wszczętego z urzędu w dniu 14.06.2024 r. w sprawie wpisu do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią, w zakresie dotyczącym fragmentu działki ewidencyjnej nr 1 AM-3 obręb Biskupin (ul. E. Dembowskiego). Obwieszczenie o umorzeniu zostało opublikowane na internetowej stronie BIP Urzędu Miejskiego Wrocławia w dniu 24.07.2025 r. oraz na internetowej stronie BIP Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu w dniu 23.07.2025 r.

W toku postępowania Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków ustalił stan faktyczny i prawny sprawy i zważył, co następuje.

Dokonując oceny dowodów dopuszczonych postanowieniem nr 827/2025 z dnia 17.06.2025 r. organ wskazał:

1. Oględziny historycznego układu urbanistycznego wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią, zakończone protokołem, zostały przeprowadzone z urzędu na okoliczność prowadzonego postępowania dotyczącego wpisu do rejestru zabytków. W protokole opisano kto, kiedy i w jakim charakterze wziął udział w oględzinach oraz jakich czynności dokonano. Przedstawiono ustalenia stanu faktycznego, jakiego dokonano w trakcie oględzin. Protokół został podpisany przez wszystkie osoby obecne i biorące udział w czynności. Do protokołu załączono materiał fotograficzny na płycie CD. Zatem przedmiotowy dowód będzie miał wpływ na merytoryczne rozpatrzenie sprawy. Należy zaznaczyć, że na oględziny, poza przedstawicielami Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nikt nie przybył.
2. Kononowicz W., *Z problemów urbanistyki dwudziestolecia międzywojennego. Osiedle ogrodowe Sępolno we Wrocławiu*. w: Roczniki Sztuki Śląskiej XV, Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Wrocław 1991, s. 59-91. Profesor dr. hab. inż. arch. Wanda Kononowicz jest autorką fundamentalnych publikacji i prac studialnych związanych z urbanistyką i osiedlami mieszkaniowymi Wrocławia w XIX w. i w XX w., haseł w *Encyklopedii Wrocławia* (2000), i w *Leksykonie Architektury Wrocławia* (2011). Pani Profesor jest wybitnym i zasłużonym historykiem architektury. Pani Profesor, zasłużony pracownik naukowy Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, była kierownikiem Zakładu Historii Teorii Architektury i Urbanistyki Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki, członkiem PAN, SARP, Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS, Polskiej sekcji DOCOMOMO oraz Międzynarodowego Komitetu Naukowego ds. Urbanistyki DOCOMOMO. Zatem publikacja dopuszczona jako dowód daje gwarancję rzetelnej wiedzy merytorycznej i ma znaczenie dla procedowanej sprawy.
3. Tomaszewicz A., Urbanik J., Popów-Nowicka A., *Osiedle Sępolno d. Zimpel*. w: Leksykon zieleni Wrocławia, Wrocław 2013, s. 230-233. Autorki A. Tomaszewicz i J. Urbanik to historycy architektury i pracownicy naukowcy Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej. Dr. hab. inż. arch. J. Urbanik zajmuje się historią i teorią architektury i urbanistyki, zwłaszcza 1 poł. XX w. To uczestniczka licznych grantów współfinansowanych przez Unię Europejską, dotyczących

architektury 1 poł. XX w. Jest autorką projektów konserwatorskich renowacji i rewitalizacji architektury modernistycznej i redaktorką publikacji dot. architektury 1 poł. XX w. Dr. hab. inż. arch. A. Tomaszewicz zajmuje się m.in. historią i teorią architektury i urbanistyki XIX i XX wieku, architekturą i polityką. Jest autorką licznych książek i artykułów dot. architektury z okresu XIX w. i XX w. A. Popów-Nowicka to architektka krajobrazu, pracownik Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Jest autorką wielu not dotyczących zieleni zamieszczonych w *Leksykonie zieleni Wrocławia*. Zatem nota dopuszczona jako dowód daje gwarancję rzetelnej wiedzy merytorycznej i ma znaczenie dla procedowanej sprawy.

4. Zdjęcie lotnicze osiedla Sępólno, 1947 r., zatytułowane *1947, Sępólno, Zalesie i Kowale na zdjęciu lotniczym z 1947 roku (sklejka z 4 fotografii)* zamieszczone na stronie internetowego serwisu fotopolska.eu <https://fotopolska.eu/486657.foto.html?o=b87952&a=7576.5&b=493&c=1> pokazują historyczny układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępólno wraz z komponowaną zielenią. Zdjęcie lotnicze wykonane w 1947 r. obrazuje stan zachowania układu tuż po zakończeniu działań drugiej wojny światowej. Zatem przedmiotowy dowód będzie miał wpływ na merytoryczne rozpatrzenie sprawy.

Osiedle Sępólno położone jest we wschodniej części miasta na terenie „Wielkiej Wyspy”. Jego część wschodnia, będąca przedmiotem postępowania, usytuowana jest po wschodniej stronie ul. Monte Cassino, i jest integralnym elementem osiedla. Występuje już w pierwszej zasadniczej koncepcji urbanistycznej osiedla z 1919 r. autorstwa architektów Hermanna Wahlich i Paula Heima, modernizowanej w latach 1922, 1926, 1927, 1928, 1933. Zabudowa trapezoidalnego kwartału w granicach ulic Monte Cassino, Partyzantów, N. Żmichowskiej i E. Dembowskiego powstała w latach 1929-1930, wg koncepcji z lat 1927-1928, w stylu modernizmu z elementami ekspresjonizmu. Projektantem budynków wschodniej części kwartału wzdłuż ulic E. Plater, Partyzantów, N. Żmichowskiej, E. Dembowskiego był architekt Heinrich Bussmann, a części zachodniej wzdłuż ulic Partyzantów, E. Plater, E. Dembowskiego i Monte Cassino architekt Wilhelm Brix. Projektantem kościoła wzniesionego w 1930 r. był architekt Kurt Langer.

Okres międzywojenny miał olbrzymie znaczenie dla rozwoju przestrzennego Wrocławia. W tym czasie władze miejskie, dzięki opracowaniu w 1924 r. pierwszego planu generalnego, a w 1926 r. nowego prawa budowlanego, uzyskały skuteczne narzędzia, dające im wpływ na budowlany rozwój miasta we wszystkich newralgicznych aspektach, tj. technicznym, gospodarczym, zdrowotnym, społecznym, kulturalnym. Jest to o tyle ważne, że Wrocław miał po zakończeniu I wojny światowej największą gęstość zaludnienia i najgorsze warunki mieszkaniowe w miastach ówczesnych Niemiec. Istotne znaczenie dla jego rozwoju miało również rozszerzenie granic miasta w 1924 r. i w 1928 r. W 1919 r. rozpoczęto wznoszenie na obrzeżach miasta osiedli małych mieszkań dla robotników i urzędników. Początkowo były one wznoszone z inicjatywy władz miasta, a następnie przez przedsiębiorstwa osiedlowe i towarzystwa ogólnej użyteczności. Pierwsze osiedle małych mieszkań wzniesiono na Tarnogaju w 1919 r. Kolejne osiedla to Popowice, Sępólno, Grabiszyn. Osiedla te tworzyły zamknięte enklawy wyraźnie odcinające się w planie miasta, a motywem w ich kompozycji była zieleni.

Osiedle Sępólno to osiedle społeczne wzniesione przez Towarzystwo Osiedlowe Wrocław (Siedlungsgesellschaft Breslau A.G.), na terenie zajmującym ok. 100 ha powierzchni. Zabudowa osiedla to domy 2-kondygnacyjne, jedno- i wielorodzinne, szeregowe i wolnostojące, z przedogródkami, zielenią ogródków przydomowych i zielenią publiczną. W kompozycji przestrzennej osiedla dominuje centralny zieleniec zamknięty budynkiem szkoły od strony zachodniej i budynkiem dawnego kościoła ewangelickiego od strony wschodniej. Podłużny zieleniec przechodzi w system przestrzennych zespołów ogrodów przydomowych. Wzdłuż zieleńca po obu jego stronach bieżą wewnątrzosiedlowe ulice Partyzantów i Kosynierów Gdyńskich, które na wysokości szkoły i dawnego kościoła ewangelickiego rozchodzą się ku północy i południowi. Ulice o większym natężeniu ruchu, tj. ulice E. Dembowskiego, A. Mickiewicza, 9 Maja, Monte Cassino, bieżą po obrzeżach osiedla. Zabudowa mieszkaniowa rozmieszczona jest głównie na kanwie ulic bocznych, prostopadłych do głównej osi, tworząc układ „grzebieniowy” w części północnej i południowej oraz układ „radialny” w części wschodniej. W pozornie jednorodnym planie osiedla można wyróżnić trzy zasadnicze enklawy odmienne pod względem formalnym. Enklawa północna, o swobodnym i malowniczym układzie, nawiązuje do angielskich kompozycji cottage i powstała w latach 1919-1925. Enklawa ta obejmuje ulice: B. Głowackiego, C. Godebskiego, P. Wysockiego i J. Szanieckiego. Enklawa południowa i wschodnia o układzie „sztywniejszym” posiada zabudowę szeregową, o sekcjach 4-mieszkaniowych, ze wspólną zielenią ogródków frontowych oraz ogródkami

przydomowymi indywidualnymi zgrupowanymi w przestrzeniach międzyblokowych. W tej części sekcje narożnikowe zostały zakomponowane w taki sposób, że w ogólnym odbiorze tworzą efekt „meandrowania” linii zabudowy. W tej części zrealizowano też zabudowę jednorodzinną szeregową z indywidualnymi działkami. Enklawa ta, powstała w latach 1926-1930, obejmuje pozostałe ulice, z wyjątkiem najdalej położonego na wschód fragmentu ul. Monte Cassino. Enklawa trzecia, zlokalizowana na wschodnim cyplu osiedla przy ul. Monte Cassino, stanowi zespół domków jednorodzinnych wolnostojących i powstała w latach 1933-1935 w miejscu cegielni. Są to jedyne w osiedlu domy jednorodzinne wolnostojące. Odmienność formalna trzech części osiedla spowodowana była rozciągnięciem jego realizacji w czasie. Autorami projektów urbanistycznych osiedla byli wrocławscy architekci, członkowie Związku Architektów Niemieckich (Bund Deutscher Architekten) Hermann Wahlich i Paul Heim. Pierwszy projekt urbanistyczny osiedla opracowany przez Hermanna Wahlicha i Paula Heima, sygnowany na 4 sierpnia 1919 r., nawiązywał do angielskich przedmieść ogrodowych z malowniczymi rozwiązaniami małych wnętrz urbanistycznych. W projekcie jasno wytyczono generalną zasadę kompozycyjną i układ komunikacyjny, które przetrwały kolejne etapy przeobrażeń projektowo-realizacyjnych aż do sfinalizowania dzieła w 1935 r. Kolejne wersje planu pojawiły się w latach 1922, 1926, 1927, 1928, 1933. W koncepcji z 1919 r. najdalej wysunięty na wschód fragment zabudowy został oddzielony od właściwej części osiedla ulicą Monte Cassino, która miała łączyć most Swojczycki z nowoprojektowanym mostem na Odrze (Grüneichener Brücke). Formalnie koncepcja tej enklawy była kontynuacją zasady ogrodowych dziedzińców z właściwej części osiedla. Ta część osiedla, o formie zbliżonej do litery „L”, jeszcze dość znacznie oddalona była od zabudowań folwarcznych Gutshof Zimpel. W 1922 r. H. Wahlich i P. Heim przedstawiają nową wersję projektu urbanistycznego datowaną na 01.05.1922 r., w której powiększają obszar właściwej części osiedla przesuwając ul. Monte Cassino dalej na wschód i pozostawiając po jej wschodniej stronie już tylko trapezoidalną enklawę zabudowy, znacznie ją przybliżając do zabudowań folwarcznych. W przestrzeniach międzyblokowych tej części widoczne są podziały na indywidualne ogródki przydomowe. W narożniku powstałym na przecięciu ulic Monte Cassino i Partyzantów widoczna jest wydzielona nieregularna działka z dwoma segmentami zabudowy zestawionymi pod kątem prostym. Zabudowa ta nie pojawia się w następnych projektach urbanistycznych. Główne ciągi komunikacyjne, tj. ul. Monte Cassino, ul. Partyzantów po stronie pn. i ul. E. Dembowskiego, obrzeżone są nasadzeniami drzew. Teren na północ od ul. Partyzantów i na wschód od ul. Monte Cassino, do styku z rowem przeciwpowodziowym, pozostaje niezabudowany, zaszrafowany. Na mapie Biskupina i Bartoszowic z 1934 r. opisany jest jako publiczny teren zielony. Występuje też na mapie terenów zielonych i nasadzeń osiedla Sępólno datowanej na 22.10.1936 r. Kolejne zmiany w projekcie, wprowadzone przez P. Heima i H. Wahlicha w koncepcji z 15.01.1927 r. i z 05.05.1928 r. odnoszą się do charakteru zabudowy południowej i wschodniej części osiedla. Dotyczą wprowadzenia zabudowy szeregowej wielorodzinnej i jednorodzinnej, i podyktowane zostały względami ekonomicznymi mającymi na celu zwiększenie intensywności zabudowy. W części wschodniej osiedla przebieg ul. Monte Cassino przesuwają się jeszcze bardziej na wschód i częściowo dochodzi do rowu przeciwpowodziowego. Teren pomiędzy rowem a ulicą nadal pozostaje niezabudowany i zaznaczony szrafowaniem. Jednocześnie jeszcze bardziej zmniejsza się odległość pomiędzy zabudową trapezoidalnego kwartału a folwarkiem. W 1927 r. w przestrzeniach międzyblokowych widoczne są podziały na indywidualne ogródki przydomowe, a na zamknięciu ul. E. Plater występują niewielkie prostokątne zieleńce. W 1928 r. zaznaczony jest zieleniec przy ul. E. Plater, a podział na wewnętrzne ogródki przydomowe występuje tylko w kwartale wschodnim. Jego centralną przestrzeń zajmuje zieleniec ujęty po bokach wąskimi pasami nasadzeń. Należy też zaznaczyć, że na makiecie osiedla z 1926 r. projektu H. Wahlicha i P. Heima w przestrzeniach międzyblokowych widoczny jest układ z zieleńcami. Na zdjęciu lotniczym z 1947 r. widoczne są przegródki i zieleniec przy ul. E. Plater, a w kwartale zachodnim występuje podział na kwatery ogródków przydomowych. W kompozycji kwartału wschodniego odstąpiono od realizacji koncepcji z zieleńcem na rzecz ogródków przydomowych w układzie kwaterowym, skomunikowanych dwiema centralnie założonymi i przecinającymi się ścieżkami. W koncepcji z 1928 r. wprowadzono korzystną pod względem estetyczno-formalnym korektę w zabudowy w rejonie ul. E. Plater przez malownicze wygięcie linii zabudowy na obrzeżach soczewkowatego zieleńca z grupami brzoź symetrycznie rozmieszczonymi na jego końcach. Jak wskazuje prof. W. Kononowicz fragment ten przywołuje analogię do angielskich przedmieść ogrodowych. Elementem kompozycyjnym tej części osiedla jest kościół katolicki usytuowany w narożniku pd.-zach. na narożnej działce u zbiegu ul. E. Dembowskiego i ul. Monte Cassino. Taka jego lokalizacja została uwzględniona na modelu osiedla z 1926 r. i widnieje na koncepcji z 15 stycznia 1927 r., i z 5 maja 1928 r. Taki układ widnieje również

na planie z 1938 r. przedstawiającym stan zrealizowany, na który powołuje się prof. W. Kononowicz. Należy też zaznaczyć, że w celu przyspieszenia prac realizacyjnych osiedla Sępólno do współpracy zostali zaproszeni znani wrocławscy architekci Albert Kempter (1926 r.), a następnie Hans Thomas, Paul Häusler, Fritz i Paul Roderowie, Kurt Langer, Wilhelm Brix, Heinrich Bussmann. Wśród autorów budowlanych znaleźli się również projektanci z urzędu Max Schirmer, Wilhelm Anders oraz Miejski Radca Budowlany Hugo Althoff, następcą Berga, który miał wpływ na rozmieszczenie i charakter architektoniczny głównych budowli osiedla. Jak wskazuje prof. W. Kononowicz urbanistyczny plan osiedla z 1928 r. był w zasadzie wersją realizacyjną z drobnymi zmianami wniesionymi w latach 1930-1935. Zmiany te dotyczyły bryły kościoła ewangelickiego i budynków przy ul. 9 Maja oraz budowy enklawy domów jednorodzinnych w rejonie ul. Monte Cassino na terenie dawnej cegielni, która w związku z zakończeniem prac budowlanych nie była już potrzebna.

Układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępólno ma kształt nieregularny, zbliżony do litery „L”, wydłużony na osi pn.-pd. To miejskie założenie przestrzenne, którego zabudowa rozmieszczona jest w układzie historycznych podziałów funkcjonalnych oraz historycznych ulic i dróg, z zachowaniem zieleni komponowanej, którą tworzą przedogródki i zieleniec przy ul. E. Plater.

Południowa część o kształcie trapezu, przecięta została poprowadzoną po wycinku elipsy ulicą Emili Plater wydzielającą dwa kwartały zabudowy również o kształcie trapezów. Zachowała się historyczna zabudowa tej części osiedla Sępólno, usytuowana pierzejowo po obu stronach ul. E. Plater, wzdłuż zachodniej pierzei ul. N. Żmichowskiej, wzdłuż południowej pierzei ul. Partyzantów (pomiędzy ul. N. Żmichowskiej i ul. Monte Cassino) i północnej pierzei ul. E. Dembowskiego (pomiędzy ul. N. Żmichowskiej i ul. Monte Cassino), wzdłuż wschodniej pierzei ul. Monte Cassino (pomiędzy ul. Partyzantów i ul. E. Dembowskiego). W narożniku południowo-zachodnim, u zbiegu ulic Monte Cassino i E. Dembowskiego, usytuowany jest kościół katolicki pw. Świętej Rodziny i powojenne budynki parafialne. Będący dominantą układu katolicki kościół pw. Św. Rodziny wzniesiony został w 1930 r. w stylistyce nawiązującej do bazylik starochrześcijańskich z cechami dojrzałego modernizmu, wg projektu Kurta Langer. To budowla murowana z cegły, bazylikowa, trzynawowa, z monumentalną wieżą na osi od zachodu i pięciobocznym prezbiterium od strony wschodniej, przykryta wysokimi dachami. Elewacje przeprute są wysokimi oknami zamkniętymi półokrągło. Usytuowane w jego bezpośrednim sąsiedztwie budynki parafialne są budowlami powojennymi. Budynki mieszkalne założone są w zabudowie szeregowej jako dwukondygnacyjne, podpiwniczone, nakryte wysokimi dachami dwuspadowymi. Murowane są z cegły. Elewacje, z wydzielonymi częściami cokołowymi w części oblicowanymi kamieniem, pokryte są tynkiem gruboziarnistym, którego wyrazista faktura stanowiła czynnik dekoracyjny. Od frontu poprzedzone są przedogródkami będącymi elementem zaprojektowanej zieleni osiedla, mającymi funkcje ozdobne, i wydzielonymi w większości żywopłotami przeważnie z ligustru pospolitego, obecnie z wtórnymi nasadzeniami drzew, przerastającymi niekiedy wysokość budynków. Przedogródki przedzielone są chodnikami prowadzącymi do wejść głównych do budynków. Miejscami widoczny jest na elewacjach winobluszcz, stanowiący odtworzenie lub odbicie pierwotnie nasadzonych roślin pokrywających niegdyś ściany budynków. Wnętrza trapezoidalnych kwartałów wyznaczonych zabudową szeregową wzdłuż ulic E. Plater, Partyzantów, N. Żmichowskiej, E. Dembowskiego oraz Partyzantów, E. Plater, E. Dembowskiego i Monte Cassino to tereny ogródków przydomowych. Wnętrze kwartału wschodniego dostępne jest od strony ul. E. Plater poprzez założone skrajnie dwa wejścia pomiędzy numerami 4 i 113 (ul. Partyzantów) oraz 16 i 18. Na wejściu pomiędzy numerami 4 i 113 zachowało się narożnikowe nasadzenie topoli czarnej odmiana „italica”, podkreślające zamknięcie kwartału. Wnętrze podzielone jest założonymi osiowo trawiastymi ścieżkami umożliwiającymi komunikację pomiędzy poszczególnymi szeregami zabudowy. Równocześnie wzdłuż elewacji budynków poprowadzone są szerokie obrzeżne ścieżki brukowane granitową kostką. Wnętrze podzielone jest na ogródki ażurowymi metalowymi siatkami. Występują tu nasadzenia drzew owocowych i ozdobnych krzewów, widoczne są altanki. Kwartał zachodni dostępny jest poprzez wejścia na wysokości ul. E. Dembowskiego 112 i ul. Monte Cassino 66, obecnie zamknięte metalowym ogrodzeniem i niedostępne. Z oglądu spoza ogrodzenia widać, że możliwe jest obejście wnętrza obrzeżnymi ścieżkami brukowanymi kamienną kostką. Wnętrze zachowało charakter ogrodowy o nawierzchni trawiastej i podobnie jak wnętrze kwartału wschodniego podzielone jest metalowymi ażurowymi siatkami na ogródki. Występują tu nasadzenia drzew owocowych, krzewów ozdobnych, widoczne są altanki.

Zarówno ciągi piesze jak i jezdne są pokryte są wtórnie masą bitumiczną lub kostką betonową, spod których, w miejscach uszkodzeń, wychodzi nawierzchnia pierwotna wykonana z kamiennej

kostki granitowej. W pierzejach ulic E. Dembowskiego i E. Plater zachowały się nawierzchnie kamienne niepokryte masą bitumiczną. Przy ul. Partyzantów występuje także chodnik żwirowy.

Ulica E. Plater nr 1-23 i 4-18 z narożnikiem ul. Partyzantów 113 wytyczona jest na wycinku elipsy. Usytuowane po obu jej stronach ciągi zabudowy szeregowej również założone są na wycinku elipsy. Powstałą pomiędzy nimi przestrzeń wypełnia soczewkowaty w kształcie zieleniec usytuowany wzdłuż ciągu zabudowy wschodniej strony ulicy. Zieleniec, o nawierzchni trawiastej, z pojedynczymi nasadzeniami drzew iglastych i liściastych, krzewami (forsycje, lilaki), ujęty jest obrzeżną ścieżką i przecięty ścieżkami-chodnikami prowadzącymi do wejść do budynków, wydzielonymi niskimi żywopłotami z ligustru pospolitego. Jego teren wtórnie został podzielony niskimi siatkami drucianymi na wąskie pasy ogródków. Budynki po stronie zach. poprzedzone są przedogródkami. Oba ciągi szeregowej zabudowy złożone są z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, nakrytych dachami dwuspadowymi. W części połaci dachowych pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone: nr 1, 3, 9, 11, 15, 21, 16, a w części zastąpione oknami połaciowymi: m. in. nr 3, 7, 9, 11, 13. W części połaci dachowych wymieniono pokrycie. W elewacjach, pokrytych tynkiem gruboziarnistym, wydzielono niskie cokoły oblicowane kamieniem. W ciągu zabudowy po stronie wschodniej fasady uzyskały formę rozrzeźbioną poprzez wprowadzenie loggii balkonowych (obecnie w części wtórnie przeszklone), podkreślenie usytuowania klatek schodowych trójkątnymi szczykami wchodzącymi w połacie dachów i odmiennym rytmem znacznie mniejszych otworów okiennych, oraz ujęcie otworów wejściowych uskokowymi opaskami ze sztucznego kamienia. Otwory wejściowe fasady poprzedzono także stopniami wyrównawczymi. Fasady zabudowy po stronie zachodniej uzyskały formę spokojniejszą, akcentowaną regularnie rozmieszczonymi ryzalitami na wycinku koła. Otwory wejściowe tej części zabudowy ujęto opaskami ze sztucznego kamienia. Elewacje tylne obu ciągów zabudowy uzyskały układ symetryczny, w części z loggiami, i z wyjściami do części ogrodowej. Stolarka okienna wymieniona została na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów. Oryginalna stolarka okienna zachowała się m. in. w nr 17, 16, 14, 9, 7, 4, 1. Oryginalna drewniana stolarka drzwiowa zachowała się w nr 18. Część budynków ocieplono i otynkowano (nr 19, 3, 17, 23).

Pierzeja ulicy Partyzantów nr 113-125, to ciąg zabudowy szeregowej złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, z dachami dwuspadowymi, o elewacjach pokrytych tynkiem gruboziarnistym, z niskimi cokołami licowanymi kamieniem. W części połaci dachowych pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone (nr 115, 117, 119, 121, 123), wymieniono także pokrycie dachowe. Fasady uzyskały formę symetryczną, z usytuowanymi na osi otworami wejściowymi w uskokowych opaskach ze sztucznego kamienia poprzedzonymi stopniami wyrównawczymi i założonymi skrajnie loggiami balkonowymi. Usytuowanie klatek schodowych podkreślone zostało odmiennym rytmem znacznie mniejszych otworów okiennych i trójkątnymi szczykami wchodzącymi w połacie dachów. Elewacje tylne zkomponowano jako symetryczne z osiowo założonymi wejściami do części ogrodowej. W nr 115 w fasadzie wtórnie założono garaż. Stolarka okienna w większości wymieniona została na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów. Oryginalna stolarka okienna zachowała się m. in. w nr 119, 113, 115, 117.

Pierzeja ulicy Partyzantów nr 99-111 to ciąg zabudowy szeregowej złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, nakrytych dachami dwuspadowymi, o elewacjach pokrytych tynkiem gruboziarnistym, z niskimi cokołami licowanymi kamieniem. W części połaci dachowych wymieniono pokrycie, a pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone (nr 109, 107, 103, 101). Fasady uzyskały formę symetryczną, podkreśloną osiowym założeniem płytkich ryzalitów klatek schodowych wchodzących w połacie dachów i zamkniętych płasko. W ryzalitach umieszczono wejścia poprzedzone stopniami wyrównawczymi. Otwory okienne klatek schodowych, o zróżnicowanej wielkości, zostały przesunięte w stosunku do otworów okiennych części mieszkalnej. Segment narożny nr 111 opracowany został odmiennie, bez ryzalitu i z przesunięciem wejścia z osi. Segment nr 99 uzyskał wejście od strony ul. Monte Cassino. Elewacje tylne zkomponowano jako symetryczne, z wyjściami do części ogrodowej, z loggiami balkonowymi w części wtórnie przeszklonymi. Stolarka okienna w większości wymieniona została na PVC bez zachowania pierwotnych podziałów. Oryginalna stolarka okienna zachowała się w nr 99, 101, 109.

Pierzeja ulicy N. Żmichowskiej nr 1-11 i narożnik z ul. E. Dembowskiego 130 to ciąg zabudowy szeregowej złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, nakrytych dachami dwuspadowymi. W części połaci dachowych pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone (nr 3, 5, 7, 9, 11,). W części wymieniono pokrycie dachowe. W elewacjach, pokrytych tynkiem gruboziarnistym, wydzielono niskie cokoły oblicowane kamieniem. Wejścia

w fasadzie podkreślono uskokowymi opaskami ze sztucznego kamienia. W segmentach narożnych (ul. N. Żmichowskiej nr 1 i ul. E. Dembowskiego 130) powyżej otworów wejściowych założono okulusy. Usytuowanie klatek schodowych w nr 3, 5, 7, 9, 11 zaznaczono odmiennym rytmem znacznie mniejszych otworów okiennych w układzie poziomym i trójkątnymi szczykami wchodzącymi w partię dachu. Elementem urozmaicenia elewacji jest wprowadzenie 3-bocznych ryzalitów (nr 1, 5, 9, ul. Dembowskiego 130). Elewacje tylne zakomponowano jako symetryczne z wyjściami do części ogrodowej i loggiami balkonowymi. Stolarka okienna wymieniona została na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów. Elewacje nr 3 i 11 ocieplono i wtórnie otynkowano.

Pierzeja ulicy Monte Cassino nr 66-54, to ciąg zabudowy szeregowej złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, nakrytych dachami dwuspadowymi, o elewacjach pokrytych tynkiem gruboziarnistym. Tynki z niewielkimi ubytkami i uzupełnieniami m.in. w nr 54, 56, 58, 60, 62, 64. W części połaci dachowych pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone (m.in. nr 54, 62), a pokrycie wymienione. Fasady, o kompozycji symetrycznej, ożywione zostały założonymi kątowno ryzalitami klatek schodowych wchodzącymi w połacie dachów i zamkniętymi płasko, podciętymi ponad otworami wejściowymi w formie zadaszenia. Otwory okienne klatek schodowych, o zróżnicowanej wielkości, zostały przesunięte w stosunku do części mieszkalnej. Wejścia w fasadach podkreślono rozglifionymi opaskami ze sztucznego kamienia wtórnie przemalowanymi, m. in. na olejno (nr 60). Segment narożny nr 54 opracowany został odmiennie, z wejściem przesuniętym z osi, bez ryzalitu klatki schodowej i bez opaski otworu wejściowego. Otwór wejściowy podkreślono prostokątnym nadświetłem utrzymującym górną krawędź linii okien i dzielonym poziomym układem szprosów. W fasadach niewielkie otwory okienne pomieszczeń sanitarnych ujęto szerokimi, gładkimi opaskami. Elewacje tylne zakomponowano jako symetryczne, z wyjściami do części ogrodowej. Oryginalna drewniana stolarka okienna zachowała się m.in. w nr 54, 58; w pozostałej części została wymieniona na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów.

Pierzeja ulicy E. Dembowskiego nr 112-116, to ciąg szeregowej zabudowy złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, nakrytych dachami dwuspadowymi, o elewacjach pokrytych tynkiem gruboziarnistym, z niskimi cokołami licowanymi kamieniem. W części połaci dachowych pierwotne wystawki zostały znacznie powiększone (nr 112, 114, 116). Fasady uzyskały układ symetryczny podkreślony osiowym założeniem płytkich ryzalitów klatek schodowych wchodzących w połacie dachu i zamkniętych płasko. Usytuowano w nich otwory wejściowe poprzedzone stopniami wyrównawczymi. Otwory okienne w ryzalitach zostały założone z przesunięciem w stosunku do części mieszkalnej. Segment narożny nr 116 opracowany został odmiennie, bez ryzalitu i z przesunięciem wejścia z osi. Otwór wejściowy w nr 116 podkreślono prostokątnym nadświetłem utrzymującym górną krawędź linii okien, z wtórną stolarką z PVC. W elewacjach tylnych założono wyjścia do części ogrodowej. Stolarka okienna wymieniona została na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów. Budynek nr 112 ocieplono i otynkowano.

Pierzeja ulicy E. Dembowskiego nr 118-130, to ciąg szeregowej zabudowy złożony z domów wielorodzinnych, 2-kondygnacyjnych, podpiwniczonych, nakryty dachami dwuspadowymi, o elewacjach pokrytych tynkiem gruboziarnistym, z niskimi cokołami licowanymi kamieniem. W części połaci dachowych wystawki zostały znacznie powiększone (nr 120, 124, 126). Fasady i elewacje tylne uzyskały kompozycję symetryczną. Fasady o kompozycji symetrycznej, w części segmentów podkreślone zostały założonymi skrajnie 3-bocznymi ryzalitami (nr 122, 126). Otwory wejściowe ujęto w rozglifione opaski ze sztucznego kamienia, ponad którymi założono doświetlające okulusy. W elewacjach tylnych założono na osi otwory wyjściowe do części ogrodowej. W budynku narożnym nr 118 w elewacji tylnej występuje oryginalna drewniana stolarka drzwiowa. Oryginalna stolarka okienna zachowała się m.in. w nr 130 i 120; w pozostałej części została wymieniona na PVC, w części bez zachowania pierwotnych podziałów. Budynek nr 128 został ocieplony i otynkowany.

Północna część układu uzyskała nieregularną formę wydłużoną na osi północ-południe. W jego części południowej znajduje się skwer osiedlowy z rowem przeciwpowodziowym od wschodu, o trawiastej powierzchni, poprzecinany siatką ścieżek ziemnych wydzielonych krawężnikami i obsadzony drzewami (brzoza, dąb, grab, lipa) i krzewami. W jego zachodniej części usytuowany jest nieregularny plac wybrukowany kwadratowymi betonowymi płytami, z założonym centralnie trawiastym rondem z nasadzeniami drzew. Plac wydzielony jest niskim murem wymurowanym z regularnych, obrobionych bloczków granitowych i piaskowcowych,

będącym jednocześnie miejscem do siedzenia (położone są na nich drewniane siedziska). Przypuszczalnie bloczki mogą pochodzić z płyt nagrobnych. Skwer od północy przechodzi w wąskie ramie, przedzielone odcinkiem drogi brukowanej kostką granitową, nieznacznie się rozszerzające w części północnej. Jego część południowa od strony ul. Monte Cassino zabudowana jest garażami, a w pozostałej pozostawiona jako teren zielony z suchym rowem dzielony ogrodzeniami z siatki. Część północna to teren z wtórnie ustawionymi wiatami, zabudowany współczesnymi budynkami mieszkalno-gospodarczymi i wydzielony siatkami ogrodzeniowymi.

Historyczny układ przestrzenny wschodniej części osiedla Sępolno nie uległ większym zniszczeniom w czasie drugiej wojny światowej. Jak widać na zdjęciu lotniczym z 1947 r. jest on dobrze zachowany, ma czytelny układ zabudowy, wewnętrzny podział kwartałów i przebieg współtworzących go ciągów jezdnych i pieszych. Widać również, że zniszczeniu uległy dachy budynków we wsch. części ul. E. Dembowskiego. W trakcie działań wojennych niewielkim uszkodzeniom uległ także kościół, który został odremontowany w 1946 r. Nie uległy zatarciu cechy własne krajobrazu tej części osiedla Sępolno, któremu jednolity charakter nadała zarówno architektura Wilhelma Brixia, Heinricha Bussmanna, Kurta Langerera jak i zieleń prywatna i miejska. A zatem nie stracił swojej oryginalności i tożsamości. Należy zaznaczyć, że nadal czytelna jest historyczna parcelacja i układ ciągów komunikacyjnych. Należy też zaznaczyć, że w okresie powojennym nie wprowadzono nowych ciągów komunikacyjnych, które zaburzyłyby historyczny układ przestrzenny. Swoją charakter zachowały kwartały zabudowy, a tworzące je budynki w zabudowie pierzejowej, szeregowej, wielorodzinnej nadal odzwierciedlają pierwotną koncepcję urbanistyczną Hermanna Wahlicha i Paula Heima. Istotne jest również, że zabudowa historyczna zachowała się bez większych zmian, a te które zostały wprowadzone nie wpłynęły na zmianę wyznaczników stylu i waloru autentyczności. Dysonansem tej części układu osiedla Sępolno jest wprowadzenie budynków parafialnych jednak dostosowanych gabarytami do istniejącej zabudowy. Jak wykazano powyżej, w wyniku podjętych przez właścicieli działań bieżących część budynków mieszkalnych została wtórnie ocieplona i otynkowana, wprowadzono nową stolarkę okienną, stolarkę drzwi wejściowych, zmieniono pokrycia dachowe a w połaciach dachowych wprowadzono wtórne wystawki o znacznych rozmiarach. Kolejnym wtórnym wtrętem jest powojenna zabudowa w północnej części układu złożona z ciągu parterowych garaży, budynków mieszkalno-gospodarczych i wiat. Należy jednak podkreślić, że wprowadzone przekształcenia nie wpłynęły na zmianę wyznaczników stylu i waloru autentyczności. Powyższe ustalono na podstawie przeprowadzonych w dniu 17.01.2025 r. oględzin, artykułu prof. W. Kononowicz *"Z problemów urbanistyki dwudziestolecia międzywojennego. Osiedle ogrodowe Sępolno we Wrocławiu."*, zdjęcia lotniczego z 1947 r., noty Tomaszewicz A., Urbanik J., Popów-Nowicka A., *"Osiedle Sępolno d. Zimpel."*

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 litera b), wyżej cyt. ustawy, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome będące, w szczególności *układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi*. Art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, że *zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową*. Zgodnie z art. 3 pkt 12 historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny to *przestrzenne założenia miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg*.

Układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu jest dziełem człowieka i stanowi świadectwo minionej epoki, gdyż, jak wykazano, stanowi integralną część osiedla Sępolno. Występuje już w pierwszej zasadniczej koncepcji urbanistycznej osiedla z 1919 r. autorstwa architektów Hermanna Wahlicha i Paula Heima, modernizowanej w latach 1922, 1926, 1927, 1928, 1933. Zabudowa trapezoidalnego kwartału powstała w latach 1929-1930 wg koncepcji z lat 1927-1928 w stylu modernizmu z wpływami ekspresjonizmu. W tym miejscu należy podkreślić, że osiedle Sępolno jest przykładem osiedla społecznego z okresu dwudziestolecia międzywojennego, w całości przewidzianego jako „Flaschbausiedlung” czyli w systemie niskiej zabudowy 2-kondygnacyjnej. Wpisuje się w lansowaną przez ówczesnego miejskiego radcę budowlanego Maxa Berga ideę strefowania miasta, u podstaw której leżały wyniki konkursu urbanistycznego na rozbudowę Berlina w 1910 r. oraz zrodzony w Anglii ruch miast-ogrodów, którego koncepcję opracował Ebenezer Howard. Jak pisze prof. W. Kononowicz *„Jego niezaprzeczalne walory kompozycyjne i funkcjonalne stawiają je w czołowie europejskich rozwiązań urbanistycznych”*.

Wschodnia część osiedla zachowała pierwotny układ przestrzenno-funkcjonalny z kwartałami zabudowy i budynkami autorstwa architektów Wilhelma Brix i Heinricha Bussmanna oraz budynkiem kościoła katolickiego projektu architekta Kurta Langer, warstwę materiałową i rozwiązania konstrukcyjne podporządkowane pełnionej funkcji. W niezmienionym kształcie zachowany został układ ciągów komunikacyjnych, w tym ich przebieg i szerokość, przedogródki, zieleniec i wnętrza kwartałów zabudowy wypełnione zielenią ogródków przydomowych. W kompozycji architektury budynków mieszkalnych zachowane zostały gabaryty i zasadnicze proporcje wysokościowe kształtujące układ. W kompozycji budynków dominuje prostota kubicznych form i spokojna równowaga elementów w połączeniu ze strukturą faktur i kolorystycznym kontrastem materiałów. W opracowaniu symetrycznych elewacji widoczne są wpływy ekspresjonizmu wyrażające się stosowaniem dekoracyjnych form w bryle i fakturze, takich jak założone kątowno ostrokrawędziowe ryzality, loggie balkonowe, szerokie i gładkie opaski, faktura gruboziarnistego tynku i faktura opasek otworów wejściowych, różnej wielkości okna. To także zastosowanie ryzalitów klatek schodowych, których prostopadłościennne bryły wyrastające ponad linię okapu i rozcinające ją rytmicznie przenikają się z ukośną płaszczyzną dachu, czy też, jak w przypadku ul. E. Plater, prowadzenie linii zabudowy po wycinku elipsy. Jak pisze prof. W. Kononowicz *„Jeden z najpiękniejszych zakątków osiedla stanowi ul. Emilii Plater z zabudową, której linie biegną szerokimi łukami po obu stronach soczewkowatego skweru, zaakcentowanego na krańcach grupami brzoź (il. 84). Projektantami tej malowniczej enklawy są architekci Wilhelm Brix i Heinrich Busmann. Spokojna i jednolita „strona Brix” (il. 85) stanowi tło i przeciwagę dla rozrzućbionej loggiami i trójkątnymi szczykami „strony Busmanna” (il. 86, 24). To właśnie rytm owych szczyków z dwuspadowymi daszkami, akcentujących osie wejść, doskonale współgra z krzywizną ciągu elewacji, tworząc wyjątkowy nastrój, korespondujący z nastrojem angielskich przedmieść ogrodowych.”* Powyższe świadczy o walorze autentyczności i oryginalności przedmiotowego obiektu. Jest zatem swoistym dokumentem materialnym, pozwalającym na konfrontowanie współczesnego stanu nauki, techniki i urbanistyki z okresami wcześniejszymi.

Poprzez osoby architektów Paula Heima, Hermanna Wahlicha, Wilhelma Brix, Heinricha Busmanna i Kurta Langer ta część osiedla wpisuje się w historię badań nad urbanistyką i architekturą modernistyczną we Wrocławiu. Paul Heim, urbanista i nauczyciel akademicki, współpracownik Maxa Berga przy budowie Hali Stulecia we Wrocławiu, członek Werkbundu oraz Związku Architektów Niemieckich, realizuje we Wrocławiu obok osiedla Sępolno także osiedle Eichborngarten na Grabiszynie, Biskupin, Księżę Małe oraz liczne budynki. Hermann Wahlich, to architekt działający we Wrocławiu i na Śląsku do pocz. lat 30 XX w., profesor Wrocławskiej Akademii Sztuk i Rzemiosła Artystycznego, realizujący obok osiedla Sępolno osiedle Popowice. Wilhelm Brix, członek Związku Architektów Niemieckich, uczestniczący w konkursach architektonicznych we Wrocławiu i poza nim, jest autorem licznych modernistycznych budynków mieszkalnych m. in. na Sępolnie. Heinrich Busmann, który tworzył w stylistyce eklektyzmu, secesji i modernizmu, jest autorem licznych budynków mieszkalnych osiedli Sępolno, Grabiszynek, Szczepin. Kurt Langer, redaktor „Ostdeutsche Bau-Zeitung”, współpracował z Wyższą Szkołą Techniczną we Wrocławiu, a od 1932 r. przewodniczył wrocławskiemu oddziałowi Związku Architektów Niemieckich. Specjalizował się w architekturze sakralnej i zrealizował we Wrocławiu liczne kościoły, budynki kościelne, domy osiedla Sępolno.

Charakterystyczną cechą osiedla są duże powierzchnie terenów zieleni rozdzielających niską, 1- i wielorodzinną zabudowę mieszkaniową, zaprojektowaną w nawiązaniu do koncepcji podmiejskich osiedli ogrodowych budowanych w ramach ruchu „miast ogrodów” E. Howarda. Wschodnia część osiedla nadal reprezentuje połączenie kompozycji przestrzennej z układem komponowanej zieleni rozmieszczonej w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych. Tworzą ją przedogródki usytuowane w formie pasów poprzedzających fasady ciągów budynków mieszkalnych. To także, wyjątkowe pod względem estetyczno-formalnym, poprowadzenie malowniczo wygiętej linii zabudowy ul. E. Plater na obrzeżach soczewkowatego zielenca, przywodzącego analogię do angielskich przedmieść ogrodowych. Powstanie osiedla Sępolno wpisuje się w prowadzoną na szeroką skalę politykę władz miasta zmierzającą do rozwiązania problemów przestrzennych i mieszkaniowych, które nasiliły się zwłaszcza po zakończeniu I wojny światowej. Ma zatem istotne znaczenie dla historii miasta i historii rozwoju układu urbanistycznego miasta, kształtowania się na jego obrzeżach nowoczesnych osiedli ogrodowych utrzymanych w formule ruchu „miast ogrodów” E. Howarda. To także przykład kształtowania się typu budownictwa małych mieszkań z ogródkami przydomowymi w systemie tzw. Flachbausiedlungen przez towarzystwa budowlane ogólnej użyteczności. Dom w osiedlu spółdzielczym był prostym, skromnym, funkcjonalnym budynkiem,

Otrzymują:

1. Właściciele i użytkownicy nieruchomości w drodze obwieszczenia

Do wiadomości:

1. Inne organy wg. rozdzielnika pozostającego w aktach sprawy

Spełniono obowiązek wynikający z RODO.

Sprawę prowadzi starszy inspektor Wydziału Rejestru i Dokumentacji Zabytków- Beata Lis – tel. 071 3958015, b.lis@dwkz.pl

najczęściej 2-kondygnacyjnym, wolno stojącym lub w zabudowie szeregowej, i zawierał typowe mieszkania. Był dostępny dla szerokiej rzeszy robotników i urzędników. W świetle powyższego historyczny układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępolno posiada wartość historyczno-artystyczną polegającą na dokumentarnym charakterze obiektu jako źródła badań dla historii sztuki.

W związku z powyższym przedmiotowy historyczny układ urbanistyczny wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią przedogródków i zieleńcem przy ul. E. Plater posiada wartość historyczną, artystyczną, naukową i jest ważnym źródłem dla badań naukowych nad urbanistyką i architekturą poł. XX w. Jest materialnym świadectwem przeszłości Wrocławia i istotnym elementem lokalnej tożsamości kulturowej i z tego powodu jego zachowanie i ochrona leży w interesie społecznym.

Zgodnie z art. 7 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony obiektów zabytkowych, która ma na celu zachowanie zabytku, w tym wypadku historycznego układu urbanistycznego wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią przedogródków i zieleńcem przy ul. E. Plater, którego wartości zasługują na zachowanie, a jego ochrona leży w interesie społecznym.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom – na podstawie art. 127 § 1 i art. 129 § 1 i § 2 k.p.a. i art. 93 ust. 1 ww. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ul. Władysława Łokietka 11, 50-243 Wrocław.

Zgodnie z art. 127a. § 1 i § 2 k.p.a. przed upływem terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu, który wydał decyzję; z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

UWAGA ! NUMER REJESTRU ZOSTANIE NADANY PO UPRAWOMOCNIENIU NINIEJSZEJ DECYZJI

Załączniki stanowiące integralną część decyzji:

1. Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków.
2. Mapa zasadnicza w skali 1:2500 z zaznaczoną granicą wpisu do rejestru zabytków
3. Mapa zasadnicza w skali 1:500 z zaznaczonym przebiegiem 1) granicy w narożniku pd.-zach.; 2) granicy wsch. w części pd.; 3) granicy w narożniku pd.-wsch.; 4) granicy od. pn.
4. Granice wpisu do rejestru zabytków określone jako poligon przestrzenny o wierzchołkach wkt_geom Polygon.
5. Klauzula informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych.

Zastępca Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
Katarzyna Dziura

POUCZENIE o skutkach wpisu do rejestru zabytków

Wpisanie obiektu do rejestru zabytków pociąga za sobą następujące skutki wymienione w niżej przytoczonym wyciągu z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2024, poz. 1292 t.j.) :

Art. 5

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 12

1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Art. 25

1. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza:

- 1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku, jak również możliwości jego dostosowania dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 oraz z 2024 r. poz. 731 i 1081);
 - 2) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie;
 - 3) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyekspozowania jego wartości.
2. W celu spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany nieodpłatnie udostępnić do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwić dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

Art. 27

Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Art. 28

1. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art. 30

1. Właściciel lub posiadacz zabytku nieruchomego bądź nieruchomości o cechach zabytku jest obowiązany udostępnić ten zabytek bądź nieruchomość wykonawcy badań w celu ich przeprowadzenia.

2. W przypadku odmowy udostępnienia zabytku nieruchomego bądź nieruchomości, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą właścicielowi lub posiadaczowi udostępnienie tego zabytku bądź nieruchomości, na czas niezbędny do przeprowadzenia badań, jednak nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

3. Za szkody wyrządzone w związku z badaniami, o których mowa w ust. 1 lub 2, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Art. 36

1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
 - 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
 - 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
 - 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
 - 5) prowadzenie badań archeologicznych;
 - 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 - 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
 - 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
 - 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024, poz. 1130 t.j.) oraz napisów, w zastrzeżeniu art. 12 ust. 1;
 - 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;
3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1 i 1a, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.
4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz

dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

Art. 49

1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie, w terminie określonym w tej decyzji, prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

Art. 50

3. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Przepisy o gospodarce nieruchomościami stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie zagrożenia, o którym mowa w ust. 1 lub 3:

- 2) zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

Art. 73

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie albo będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Art. 107a

1. Właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa albo wpisanego do rejestru lub innego zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, który nie powiadomił odpowiednio ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego albo wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia,
- 2) zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia,
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości

- podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 2000 zł.

2. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, którego właściciel lub posiadacz obowiązany był powiadomić.

Art. 107c

1. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która uniemożliwia lub utrudnia dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 2000 zł.

2. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, któremu uniemożliwiono lub utrudniono dostęp do zabytku.

Art. 107d

1. Kto bez pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł.

2. Kto podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł.

5. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1-4, nakłada w drodze decyzji organ ochrony zabytków, który wydał pozwolenie bądź był właściwy do wydania pozwolenia.

Art. 108

1. Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

3. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 polegające na zniszczeniu zabytku sąd orzeka na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków nawiązkę w wysokości do wartości zniszczonego zabytku.

4. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 polegające na uszkodzeniu zabytku sąd orzeka obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego, a jeśli obowiązek taki nie byłby wykonalny - nawiązkę na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków w wysokości do wartości uszkodzenia zabytku.

5. W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków nawiązkę w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia.

Art. 110

1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytku nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

Art. 118

1. Kto bez pozwolenia umieszcza na zabytku wpisanym do rejestru: urządzenie techniczne, tablicę reklamową lub urządzenie reklamowe w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, lub napis, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

Załącznik nr 4

Stanowi integralną część decyzji z dnia *14.08.2025r.* o wpisie do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego wschodniej części osiedla Sępolno we Wrocławiu wraz z komponowaną zielenią przedogródków i zieleńcem przy ul. E. Plater.

W załączniku przedstawiono granice wpisu do rejestru zabytków określone jako poligon przestrzenny o wierzchołkach wk_ geom Polygon.

Polygon ((6437397.22892053239047527 5663883.1023773867636919,
6437416.59283073712140322 5663879.91361015010625124, 6437447.05024722404778004
5663872.12798410933464766, 6437526.78587973956018686 5663851.73469122592359781,
6437638.86610095854848623 5663823.84154671337455511, 6437638.86613552551716566
5663823.84153297636657953, 6437644.50160206388682127 5663821.73154449369758368,
6437650.18900000024586916 5663832.95299999974668026, 6437662.25436130072921515
5663827.85206166468560696, 6437662.98000000044703484 5663829.30999999959021807,
6437714.9199999992549419 5663934.21999999973922968, 6437721.64099999982863665
5663952.56900000013411045, 6437722.59300000034272671 5663960.95799999963492155,
6437711.07251926884055138 5663971.40634956955909729, 6437660.37143714260309935
5664017.38903396856039762, 6437640.20799999963492155 5664035.6759999997764826,
6437637.25600000005215406 5664040.46200000029057264, 6437625.66397047694772482
5664072.22256977576762438, 6437605.8512188671156764 5664129.84945824183523655,
6437602.08899999968707561 5664144.22200000006705523, 6437599.45523234084248543
5664167.70098404213786125, 6437600.00999999977648258 5664197.99100000038743019,
6437601.97200000006705523 5664207.97800000011920929, 6437604.78831001650542021
5664218.25928452890366316, 6437624.36699999962002039 5664279.1830000001937151,
6437636.03699999954551458 5664311.20600000023841858, 6437637.74399999994784594
5664315.9150000000372529, 6437645.71800000034272671 5664336.66000000014901161,
6437657.20000000018626451 5664366.37200000043958426, 6437662.94099999964237213
5664381.24399999994784594, 6437679.06047062389552593 5664422.97147546801716089,
6437682.06099999975413084 5664430.7369999997317791, 6437685.10800000000745058
5664437.91000000014901161, 6437670.91100000031292439 5664444.1419999999254942,
6437657.09100000001490116 5664450.07899999991059303, 6437642.9469999996945262
5664456.459999999627471, 6437640.94799999985843897 5664455.74399999994784594,
6437627.375 5664463.91799999959766865, 6437630.3919999999254942
5664447.92100000008940697, 6437628.73199999984353781 5664443.80099999997764826,
6437632.75399999972432852 5664424.03100000042468309, 6437633.11000000033527613
5664420.43699999991804361, 6437634.48799999989569187 5664413.58000000007450581,
6437635.75384510308504105 5664404.14774739369750023, 6437636.6465000007301569
5664395.69749999977648258, 6437637.09903365559875965 5664390.52700626943260431,
6437637.19606508314609528 5664387.61084036994725466, 6437637.42200000025331974
5664380.82299999985843897, 6437636.16302033420652151 5664366.90704888105392456,
6437633.97102048713713884 5664351.95298243314027786, 6437630.33999999985098839
5664337.04600000008940697, 6437627.37299999967217445 5664323.38200000021606684,
6437631.14099999982863665 5664320.66600000020116568, 6437630.24899999983608723
5664315.55599999986588955, 6437625.09503266774117947 5664316.95895427279174328,
6437622.86899999994784594 5664310.696000000461936, 6437615.83283050265163183
5664294.48101163189858198, 6437617.33302931860089302 5664293.74000967107713223,
6437602.03500000014901161 5664264.28199999965727329, 6437570.19000000040978193

5664205.56199999991804361, 6437551.0210536140948534 5664170.40029309131205082,
6437527.50899999961256981 5664127.27199999988079071, 6437524.05999999959021807
5664110.00200000032782555, 6437522.81599999964237213 5664110.526999999769032,
6437521.723000000230968 5664110.28100000042468309, 6437520.68079947214573622
5664109.40079397521913052, 6437494.73722131457179785 5664061.4736775103956461,
6437411.65500000026077032 5663909.00100000016391277, 6437405.89956142846494913
5663898.09065473824739456, 6437397.22892053239047527
5663883.1023773867636919))

Name EPSG:2177 – ETRF2000-PL / CS2000/18.

Główny Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konservatora Zabytków

Katarzyna Dziura

Klauzula Informacyjna o przetwarzaniu danych osobowych

Zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (dalej RODO) informujemy, że:

1. **Administrator danych osobowych** Administratorem danych osobowych jest **Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków** z siedzibą we Wrocławiu (50-243), ul. Łokietka 11. Można się z nim skontaktować:
 - Osobiście, poprzez umówienie wizyty;
 - Telefonicznie pod numerem **71 343 65 01**;
 - Mailowo: **dwkz@dwkz.pl**;
 - Korespondencyjnie: **Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Łokietka 11, 50-243 Wrocław**;
 - Elektronicznie przez **ePUAP (/dwkz/skrytka)** lub system e-doręczeń: **AE:PL-97577-19299-IRUIH-22**.
2. **Inspektor ochrony danych osobowych** W sprawach dotyczących ochrony danych osobowych można skontaktować się z Inspektorem Ochrony Danych:
 - **Mateusz Adamczyk**, tel. **71 395 80 05**, e-mail: **iod@dwkz.pl**;
 - Osobiście w siedzibie urzędu: **Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, ul. Łokietka 11, 50-243 Wrocław**.
3. **Cel i podstawa przetwarzania danych** Dane osobowe przetwarzane są w celu realizacji obowiązków wynikających z przepisów prawa, w szczególności z **ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** oraz na podstawie art. 6 ust. 1 lit. e RODO – wykonanie zadania realizowanego w interesie publicznym.
4. **Odbiorcy danych** Dane mogą być przekazywane:
 - Podmiotom upoważnionym na podstawie przepisów prawa (np. sądom, prokuraturze, jednostkom policji);
 - Podmiotom przetwarzającym dane na podstawie umów o powierzenie przetwarzania (np. kancelariom prawnym, firmom informatycznym).
5. **Obowiązek podania danych** Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednak ich brak może uniemożliwić przeprowadzenie postępowania administracyjnego zgodnie z **art. 28 Kodeksu postępowania administracyjnego**.
6. **Okres przechowywania danych** Dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celu przetwarzania oraz zgodnie z przepisami dotyczącymi archiwizacji dokumentów.
7. **Prawa osób, których dane dotyczą** Każda osoba, której dane są przetwarzane, ma prawo do:
 - Dostępu do danych,
 - Sprostowania danych,
 - Ograniczenia przetwarzania,
 - Przenoszenia danych,
 - Wniesienia sprzeciwu wobec przetwarzania danych.
8. **Brak profilowania i automatycznego podejmowania decyzji** Zebrane dane nie będą podlegać **za-automatyzowanemu podejmowaniu decyzji ani profilowaniu**.
9. **Prawo do wniesienia skargi** Każda osoba, która uważa, że jej dane są przetwarzane niezgodnie z przepisami, może złożyć skargę do **Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych** (ul. Stanisława Mo-niuszki 1A, 00-014 Warszawa, mail kancelaria@uodo.gov.pl, tel. **606-950-000**).